

چالش ها و فرصت های فراروی ورزش بانوان استان بوشهر و راهکارهای توسعه آن

حمید رضا صادقی پور^۱

محبوبه جهانیان^۲

سیده راضیه موسوی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۱۱/۷

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۲/۲۰

عدم تحرک جسمانی بانوان به معنای محروم شدن بخش مهمی از جامعه از سلامتی و بهداشت جسمانی و روانی است. هدف از پژوهش حاضر، بررسی موانع و فرصت های ورزش بانوان استان بوشهر و راهکارهای توسعه آن می باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه ورزشکاران و مربیان فعال حاضر در تیم های ثبت شده بوشهر تشکیل می دادند که بصورت تصادفی تعداد ۳۷۵ نفر از آن ها به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار تحقیق حاضر، پرسشنامه محقق ساخته موانع و فرصت های ورزش بانوان بود که این پرسشنامه مشکلات ورزش بانوان را در پنج عامل سازمانی و مدیریتی، نیروی متخصص، محیطی، اجتماعی و روانشناختی مورد بررسی قرار داد. پایایی پرسشنامه استفاده شده در این تحقیق با استفاده از ضریب آلفای کروتباخ ۰/۹۱ به دست آمد. از آمار استنباطی تحلیل عاملی برای تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شد. نتایج نشان داد که مهم ترین عامل به عنوان مانع فراروی ورزش بانوان، عامل سازمانی و مدیریتی با میانگین $3/92 \pm 1/27$ بود. عدم وجود مشاور پزشکی در اماکن ورزشی با میانگین $3/84 \pm 1/23$ در اولویت اول موانع ورزش بانوان از بعد سازمانی و مدیریتی معرفی شد. از نظر نمونه های تحقیق در عامل نیروی متخصص، عدم تخصص مربیان و کمبود مربیان با تجربه با میانگین $3/61 \pm 1/21$ به عنوان اولین مانع ورزش بانوان بوشهر بود. همچنین، کیفیت پایین تجهیزات ورزشی (با میانگین $3/72 \pm 1/33$) و شرایط نامناسب آب و هوایی (با میانگین $3/54 \pm 1/07$) به عنوان مهم ترین اولویت ها در عامل محیطی گزارش

E-mail: h.rsadeghi@yahoo.com

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه خلیج فارس (نویسنده مسئول)

^۲ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بوشهر

^۳ کارشناس اداره کل ورزش و جوانان، استان بوشهر

شد. در عامل روانشناختی، عدم اطمینان خود و خانواده از امنیت محیط ورزشی با میانگین $3/86 \pm 1/15$ به عنوان مهم ترین اولویت معرفی شد. عدم حمایت و تشویق خانواده با میانگین $3/27 \pm 1/44$ به عنوان مهم ترین اولویت عامل اجتماعی گزارش شد. بر اساس نتایج این تحقیق، برای رفع موانع ورزش بانوان ابتدا باید بر بخش سازمانی و مدیریتی اداره ورزش و جوانان تاکید کرد.

واژگان کلیدی: ورزش بانوان، موانع ورزشی و فرصت های ورزشی

بدون تردید، امروزه ورزش به عنوان پدیده ای جهانی شناخته می شود که با افزایش سطح آگاهی مردم از اثرات آن بر جنبه های مختلف روحی، جسمی و اجتماعی، شاهد گسترش روزافزون شرکت در برنامه های ورزشی می باشیم. بر همین اساس امروزه دولت ها بیش از پیش به دنبال برنامه ریزی و سرمایه گذاری در امر ورزش در سطوح مختلف تفریحی تا حرفه ای می باشند. (انورالخولی، ۱۳۸۱) توسعه و اعتلای ورزش در جامعه نیازمند برنامه ریزی گسترده مبتنی بر تحقیقات علمی و انطباق برنامه ها با نیازهای اساسی جامعه می باشد. (علم، ۱۳۸۱) در این میان، بر همگان کاملاً واضح و مبرهن است که بدون در نظر گرفتن زنان که بیش از نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می دهند دستیابی به این امر میسر نمی باشد (منظمی و همکاران، ۱۳۹۰) توسعه و گسترش سازمان های ورزشی بین المللی، ضرورت ایجاد جاذبه و فرصت پرداختن بانوان به ورزش را ضروری ساخته است. امروزه اثرات ورزش و فعالیت بدنی در زنان سنین مختلف از هر دو بعد جسمی و روحی ثابت شده است. یافته های تحقیقی نشان می دهد که ورزش و فعالیت بدنی در زنان باعث کاهش معناداری افسردگی به خصوص در سنین سالمندی می شود (آرمان، ۱۳۹۳). بر اساس نتایج پژوهش ها، در طول دهه های اخیر ورزش بانوان بطور فزاینده ای محبوبیت یافته و تعداد زنان ورزشکار شرکت کننده در مسابقات ورزشی در حال رشد می باشد. (Emeka et al, 2009)

نحوه مشارکت زنان در فعالیت های ورزشی، مسئله ای پیچیده است که عوامل زیادی در آن دخالت دارند؛ چنان که تحقیقات حاکی از وجود موانع بیشتر برای زنان در جهت مشارکت در فعالیت های ورزشی بخصوص فعالیت های مرتبط با اوقات فراغت در مقایسه با مردان می باشد. (Raedeke and Burton, 1999) تلاش در جهت شناخت و سپس رفع موانع و مشکلات حضور بانوان در ورزش، تضمین کننده دستیابی به سلامت جسمی و روحی بانوان است، ضمن آنکه می تواند زمینه را برای گسترش ورزش حرفه ای بانوان و فواید اجتماعی، سیاسی و اقتصادی ناشی از آن فراهم آورد. درباره موانع حضور بانوان در ورزش، مدل های مختلفی ارائه شده است. در مدلی که کراوفورد و همکاران ارائه دادند، این موانع بر اساس درجه اهمیت آن ها به سه دسته درون فردی، بین فردی و ساختاری تقسیم شده است. آن ها موانع درون فردی را به خصوصیات بازدارنده روانی که ریشه در تجارب منفی فردی دارد، موانع بین فردی را به عدم تعامل مثبت بین افراد و موانع ساختاری را به کمبود امکانات مرتبط دانستند. (Crawford et

al, 1999) بعدها از انگیزه به عنوان عاملی مهم در مشارکت بانوان در ورزش نام برده شد. در مدل توالی انگیزه که از سوی والراند و ولویسر ارائه شد، عوامل اجتماعی بر واسطه های روانی تأثیر می گذارند و واسطه های روانی بر سطح انگیزه اثر گذار می باشند. میزان و نوع انگیزه، تعیین کننده رفتار فرد از جمله سطح مشارکت در فعالیت می باشد. (Vallerand and Losier, 1994) در تحقیقاتی که پیرامون این امر در کشورهای مختلف انجام شده است، دلایل مختلفی به عنوان موانع مشارکت بانوان در ورزش بیان شده است.

در بسیاری از کشورها، وجود برخی از محدودیت ها مانند محدودیت های فرهنگی و اجتماعی، محدودیت های مدیریتی و محدودیت های مالی و امکاناتی به طور ناخودآگاه باعث کم شدن سطح مشارکت بانوان در ورزش و فعالیت بدنی می شود. آنچه که از سوی همگان پذیرفته شده است، برجسته تر بودن این محدودیت ها در ایران به اقتضای شرایط فرهنگی اجتماعی حاکم بر کشور می باشد. (کاشف، ۱۳۷۴) مطالعات نشان می دهد که در سال های قبل، مردان ایرانی بیش از ۶/۸ برابر زنان به ورزش و فعالیت بدنی می پرداختند. (کاشف، ۱۳۷۴) جلیلیان و همکاران (۱۳۸۹) با تحقیق بر روی وضعیت فعالیت بدنی در زنان شاغل گزارش دادند که ۶۵ درصد از زنان شاغل تحرک کافی ندارند و تنها ۸/۷ درصد از آن ها به طور منظم به ورزش و فعالیت بدنی می پردازند. (جلیلیان و همکاران، ۱۳۸۹) با این حال، آمارها نشان می دهد که در سال های اخیر میزان مشارکت و موفقیت ورزشی بانوان ایرانی رو به رشد بوده است - هرچند با وضعیت مطلوب همچنان فاصله زیادی دارد؛ چنان که طبق گزارش عملکرد برنامه توسعه چهارم، میزان جمعیت ورزش قهرمانی بانوان ایرانی نسبت به هدف پیش بینی شده ۲۱ درصد رشد داشته است. (شاهرخ شاهی، ۱۳۹۰) البته، جهت گیری اصلی برنامه های توسعه کشور تنها پیشبرد ورزش رقابتی نیست، بلکه کسب تندرستی، نشاط و روابط اجتماعی از مهم ترین اهداف مشارکت به شمار می آید. (Frankish et al, 1990) ثابت شده است که شرکت در ورزش و فعالیت بدنی، تأثیر مثبتی بر هر دو بعد جسمی و روحی انسان دارد. از این رو، توجه به این امر در جامعه بزرگ بانوان ایرانی ضروری است. پیشگیری از چاقی، کاهش ابتلا به پرفشاری خون، بیماری های قلبی - عروقی، پوکی استخوان، سرطان کولون و پستان نمونه های از اثرات ورزش است که می تواند به سلامت بانوان به عنوان یک جامعه آماری بزرگ در ایران کمک شایانی کند. (Schoenbom et al, 2002) ضمن آنکه با گسترش ورزش بانوان و سوق دادن آن به سمت ورزش قهرمانی، می توان شاهد موفقیت ورزشکاران زن در سطح بین المللی نیز بود. بنابراین

تحقیقات و سیاست های راهبردی دولت باید در جهت شناسایی و رفع مشکلات و همچنین شناسایی فرصت های ورزشی هریک از مناطق مختلف کشور باشد تا از این طریق مشارکت ورزشی بانوان گسترش و در نهایت، میزان سلامتی بانوان و حضور در میدانی رقابتی ورزشی بانوان در سطوح داخلی و بین المللی گسترش یابد.

میزان حضور، مشارکت و یا عدم مشارکت بانوان در فعالیت های ورزشی به عنوان شاخصی جهانی نشانگر وضعیت اجتماعی زنان در هر جامعه ای می باشد. به طور قطع، اهمیت این موضوع در ایران به علت نیازمندی های محیطی و امکاناتی مستقل و اختصاصی برای زنان کاملاً روشن می باشد (منظمی، ۱۳۸۷) و لازمه دستیابی به این هدف، اتخاذ مدیریت های علمی و عملی دقیق است، اما این مدیریت جدای از ویژگی های تخصصی و فردی مورد نیاز مدیر، خود می تواند متاثر از عوامل مختلفی باشد که بر سطح مشارکت بانوان در ورزش تاثیرگذار است. متفاوت بودن میزان و تعداد نیروهای تخصصی مورد نیاز در مناطق و استان های مختلف، متفاوت بودن بودجه تخصیص یافته از سوی دولت برای نقاط مختلف کشور و ویژگی های خاص هریک از مناطق و استان های کشور همگی می تواند در سطح مشارکت و رشد ورزش بانوان تاثیرگذار باشد. آنچه که مسلم است در برخی از نقاط ایران بنا به دلایلی از جمله: وضعیت محیطی، کاهش سطوح فعالیت بدنی و ... افزایش سطح بیماری های قلبی- عروقی مشاهده شده است. برای مثال، در بوشهر بنابر اظهارات مسئولان مربوطه در برخی از سال ها بیش از ۳۵ درصد فوتی ها بر اثر بیماری های قلبی- عروقی و بیشترین میزان بیماران دیابتی در این شهرستان بوده است که این خود ضرورت ارزیابی و رفع موانع حضور در فعالیت بدنی را نمایان می سازد. در تحقیقات پیشین در این زمینه، نظر ورزشکاران و مربیان زن کشور کمتر مورد ارزیابی قرار گرفته و در استان بوشهر هیچ مطالعه ای صورت نگرفته است. بر همین اساس، هدف از پژوهش حاضر بررسی موانع و فرصت های ورزش بانوان استان بوشهر و راهکارهای توسعه آن می باشد.

روش شناسی پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر را همه ورزشکاران و مربیان زن شهر بوشهر تشکیل می دادند. از مجموع حدود ۱۵ هزار مربی و ورزشکار زن سازمان یافته بر اساس آمار اداره ورزش و جوانان شهرستان بوشهر، تعداد ۳۷۵ نفر با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده و بر اساس جدول تعیین حجم نمونه

مورگان^۱، به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

ابزار اندازه‌گیری این پژوهش پرسشنامه محقق ساخته ای بود که موانع ورزش بانوان را مورد سنجش قرار می‌داد. سؤالات استخراج شده این تحقیق ۴۵ سؤال بود که در قالب پرسشنامه ۵ ارزشی لیکرتی (از کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵) طراحی شد. در مجموع ۴۵ سؤال پرسشنامه موانع، در پنج عامل با عنوان موانع سازمانی و مدیریتی، نیروی متخصص، محیطی، روانشناختی و عدم حمایت اجتماعی طبقه‌بندی شدند. مبنای انتخاب مولفه‌ها، استفاده از پیشینه تحقیق بود. روایی ابزار تحقیق توسط چند نفر از اساتید مدیریت ورزشی مورد تایید قرار گرفت. میزان ثبات درونی (پایایی) کلی پرسشنامه ۰/۹۱ و ثبات درونی هریک از عوامل بین ۰/۷۶ تا ۰/۹۳ (عامل سازمانی و مدیریتی ۰/۷۶، نیروی متخصص ۰/۸۴، محیطی ۰/۸۳، روانشناختی ۰/۹۳، و اجتماعی ۰/۸۷) با استفاده از آلفای کرونباخ به دست آمد.

از آمار استنباطی تحلیل عاملی جهت تعیین مهمترین موانع ورزش بانوان از دیدگاه جامعه مورد نظر استفاده شد. برای تأیید پیش فرض‌های مورد نیاز از آزمون‌های کفایت حجم نمونه (KMO) و آزمون کرویت بارتلت استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزارهای آماری SPSS نسخه ۱۹ صورت گرفت.

یافته‌های پژوهش

بر اساس یافته‌های تحقیق، میانگین سنی آزمودنی‌های تحقیق حاضر $24/7 \pm 4/3$ بود. در مجموع، ۵۷/۸ درصد شرکت کنندگان مجرد و ۴۲/۱ درصد نمونه‌های تحقیق متأهل بودند. ۲۴/۸ درصد شرکت کنندگان دارای مدرک دیپلم یا زیر دیپلم، ۲۲/۴ درصد فوق دیپلم، ۴۶/۱ درصد لیسانس و ۶/۶ درصد نیز فوق لیسانس و بالاتر بودند. همچنین، از مجموع ۳۷۵ نمونه تحقیق، ۳۱ نفر (۸/۲ درصد) دارای سابقه قهرمانی در سطوح مختلف بودند. (جدول ۱) برای بررسی مناسب بودن داده‌ها از آزمون KMO استفاده شد که ضریب رضایت بخش ۰/۸۶ به دست آمد. ضمن آنکه در آزمون اندازه‌گیری کرویت با رتلت، مقدار $x^2 = 23512/43$ به دست آمد که در سطح $P = 0/001$ معنادار بود.

¹ . Morgan sampling table

جدول ۱: توزیع شرکت کنندگان بر اساس جنسیت، وضعیت تأهل و وضعیت تحصیلی

ویژگی جمعیت شناختی	وضعیت	تعداد	درصد
وضعیت تأهل	مجرد	۲۱۷	۵۷/۸
	متأهل	۱۵۸	۴۲/۱
	مجموع	۳۷۰	۱۰۰
وضعیت تحصیلی	دیپلم و زیردیپلم	۹۳	۲۴/۸
	فوق دیپلم	۸۴	۲۲/۴
	لیسانس	۱۷۳	۴۶/۱
	فوق لیسانس و بالاتر	۲۵	۶/۶
	مجموع	۳۷۵	۱۰۰

عامل سازمانی و مدیریتی را ۱۴ گویه تشکیل می داد که از نظر نمونه های تحقیق، عدم وجود مشاور پزشکی در اماکن ورزشی با میانگین $۳/۸۴ \pm ۱/۲۳$ در اولویت اول و عدم حضور مسولان در فعالیت های ورزشی با میانگین $۳/۰۷ \pm ۰/۹۶$ به عنوان آخرین اولویت از موانع ورزش بانوان از بعد سازمانی و مدیریتی معرفی شد. (جدول ۲)

جدول ۲: توصیف اولویت گویه های عامل سازمانی و مدیریتی

اولویت	گویه	انحراف استاندارد \pm میانگین
۱	عدم وجود مشاور پزشکی در زمینه فعالیت بدنی در اماکن ورزشی	$۳/۹۴ \pm ۱/۰۴$
۲	عدم اختصاص بودجه ورزشی کافی از سوی سازمان ورزش و جوانان	$۳/۷۱ \pm ۱/۱۸$
۳	عملکرد ضعیف اداره ورزش و جوانان	$۳/۶۷ \pm ۰/۶۴$
۴	فرهنگ سازی ضعیف در زمینه ورزش و استفاده از امکانات ورزشی	$۳/۵۵ \pm ۱/۲۴$
۵	عدم برگزاری دوره های آموزشی تخصصی رشته های مختلف ورزشی	$۳/۵۲ \pm ۱/۲۳$
۶	ضعف بخش روابط عمومی اداره ورزش و جوانان و هیئت های ورزشی	$۳/۴۳ \pm ۱/۲۱$
۷	عدم توجه به رشته های مورد علاقه مراجعان در اماکن ورزشی	$۳/۴۰ \pm ۱/۳۲$
۸	برخورد نامناسب دست اندرکاران اماکن ورزشی و فضاهای ورزشی	$۳/۳۵ \pm ۱/۴۲$
۹	عدم اطلاع رسانی و تبلیغات مناسب درباره فعالیت های ورزشی	$۳/۳۵ \pm ۰/۲۲$
۱۰	عدم وجود رشته های ورزشی متنوع در اماکن ورزشی	$۳/۳۱ \pm ۱/۳۶$
۱۱	ضعف اطلاع رسانی رسانه ها درباره فواید فعالیت بدنی و ورزش	$۳/۳۱ \pm ۰/۴۶$
۱۲	محدودیت های فرهنگی مرتبط با فعالیت های بدنی ویژه بانوان	$۳/۲۰ \pm ۱/۰۹$
۱۳	پوشش نامناسب خبرگزاری های استانی از فعالیت های ورزشی بانوان	$۳/۱۹ \pm ۱/۲۲$
۱۴	عدم حضور و شرکت مسولان در فعالیت های ورزشی	$۳/۰۷ \pm ۰/۹۶$

در عامل نیروی تخصص، عدم تخصص مربیان و کمبود مربیان با تجربه با میانگین $1/21 \pm 3/61$ به عنوان اولین اولویت از سوی بانوان بوشهر معرفی شد. (جدول ۳)

جدول ۳: توصیف اولویت گویه‌های عامل نیروی تخصص

اولویت	گویه	انحراف استاندارد \pm میانگین
۱	عدم تخصص مربیان و کمبود مربیان آگاه و با تجربه	$1/21 \pm 3/61$
۲	توزیع نامناسب مربی زنان	$1/18 \pm 3/65$
۳	آشنا نبودن مربیان زن با علم روز ورزش	$0/92 \pm 3/63$
۴	میزان هماهنگی و همدلی بین مربیان استان	$1/29 \pm 3/44$
۵	توجه ناکافی به ورزشکاران نخبه زن استان	$1/32 \pm 3/31$
۶	عدم تناسب بین فعالیت های ورزشی ارائه شده با نیاز ورزشی بانوان	$0/27 \pm 2/18$
۷	عملکرد و دانش ضعیف داوران ورزشی استان	$1/31 \pm 2/26$

همچنین، نتایج نشان داد که در ۱۳ گویه عامل محیطی، کیفیت پایین تجهیزات ورزشی (با میانگین $1/33 \pm 3/72$) و شرایط نامناسب آب و هوایی (با میانگین $1/07 \pm 3/54$) به عنوان مهم ترین اولویت ها و چالش های فراروی ورزش بانوان بوشهر گزارش شده است. نبود تشکیلات ورزشی در سازمان ها (با میانگین $1/25 \pm 2/04$) به عنوان آخرین اولویت این عامل گزارش شد. (جدول ۴)

جدول ۴: توصیف داده های مربوط به عامل محیطی

اولویت	گویه	انحراف استاندارد \pm
۱	پایین بودن کیفیت وسایل و تجهیزات ورزشی	$1/33 \pm 3/72$
۲	نامناسب بودن شرایط آب و هوایی منطقه	$1/07 \pm 3/54$
۳	نامناسب بودن وضعیت بهداشتی اماکن و فضاهای ورزشی	$1/29 \pm 3/23$
۴	عدم ایمنی فضاها و اماکن ورزشی	$1/32 \pm 3/21$
۵	نامطلوب بودن وضعیت ظاهری اماکن و فضاهای ورزشی	$1/29 \pm 3/15$
۶	نامناسب بودن ساعات اختصاص اماکن ورزشی استان به بانوان	$0/44 \pm 3/07$
۷	نامناسب بودن سیستم های گرمایشی و سرمایشی در اماکن ورزشی	$1/44 \pm 2/69$
۸	پراکندگی اماکن ورزشی و کمبود فضا و امکانات ورزشی	$2/44 \pm 2/54$
۹	عدم وجود اماکن و فضاهای ورزشی اختصاصی برای بانوان	$0/44 \pm 2/42$
۱۰	سختی دسترسی به فضاها و امکانات ورزشی	$1/76 \pm 2/17$
۱۱	عدم واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی	$1/65 \pm 2/08$
۱۲	نبود تشکیلات ورزشی در سازمان ها برای زنان شاغل	$1/25 \pm 2/04$

عامل چهارم بررسی شده در پرسشنامه این تحقیق مربوط به عامل روانشناختی با ۷ گویه بود که نتایج آن در جدول ۵ نشان داده شده است. نتایج نشان داد که عدم اطمینان خود و خانواده از امنیت محیط ورزشی با میانگین $3/86 \pm 1/15$ به عنوان مهم ترین اولویت گزارش شد. خجالتی بودن با میانگین $1/92 \pm 1/74$ به عنوان آخرین اولویت گزارش شد. (جدول ۵)

جدول ۵: توصیف داده های مربوط به عامل روانشناختی

اولویت	گویه	انحراف استاندارد \pm میانگین
۱	عدم اطمینان خود و خانواده از امنیت محیط ورزش	$3/86 \pm 1/15$
۲	خودپنداره منفی (برداشت منفی از خود)	$3/76 \pm 0/49$
۳	ترس از بدتر شدن مشکلات جسمانی	$3/04 \pm 1/25$
۴	ترس از قضاوت دیگران درباره خود	$2/86 \pm 1/31$
۵	ترس از قرار گرفتن در جمع و بودن در اجتماع	$2/72 \pm 1/31$
۶	کم بودن قدرت و توان بدنی	$2/51 \pm 1/27$
۷	خجالتی بودن	$1/92 \pm 1/74$

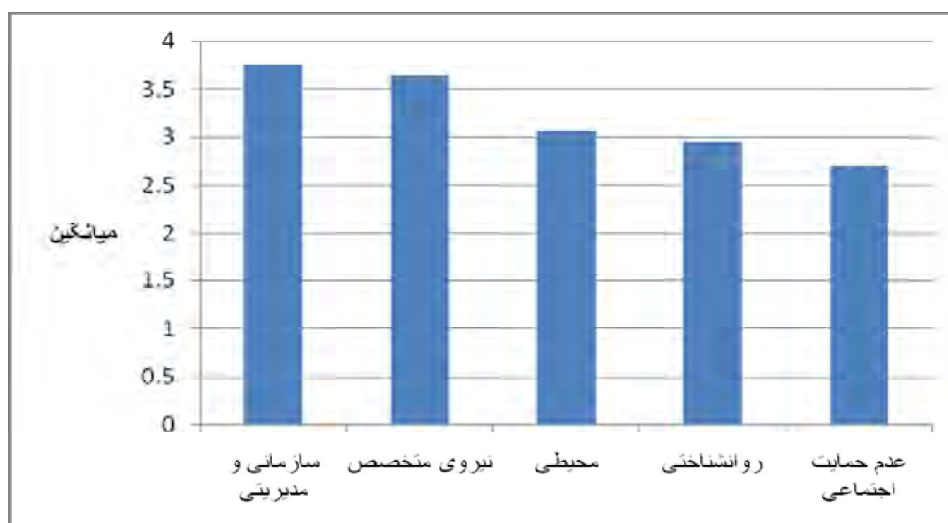
عامل پنجم بررسی شده در تحلیل عاملی این تحقیق، عامل عدم حمایت اجتماعی بود که شامل ۴ گویه بود. بر اساس نتایج، عدم حمایت و تشویق خانواده با میانگین $3/27 \pm 1/44$ به عنوان مهم ترین اولویت در این عامل گزارش شد. (جدول ۶).

جدول ۶: توصیف اولویت گویه های عامل عدم حمایت اجتماعی

اولویت	گویه	انحراف استاندارد \pm
۱	عدم حمایت و تشویق خانواده	$3/27 \pm 1/44$
۲	عدم آگاهی اعضای خانواده از فواید ورزش و فعالیت بدنی	$3/17 \pm 1/25$
۳	بی تحرک بودن و عدم فعالیت بدنی سایر اعضای خانواده	$3/14 \pm 1/20$
۴	عدم تشویق دوستان و همکاران	$3/09 \pm 1/07$

میزان اهمیت هریک از عامل های موانع ورزش بانوان از دیدگاه نمونه های تحقیق در شکل ۱ نشان داده شده است. نتایج نشان داد که مهم ترین عامل به عنوان مانع و چالش فراروی ورزش بانوان، عامل سازمانی و مدیریتی با میانگین $3/92 \pm 1/27$ است. (شکل ۱)

شکل ۱: اولویت هریک از عامل های تحقیق

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش موانع و فرصت های ورزش بانوان بوشهر در پنج عامل سازمانی و مدیریتی، نیروی متخصص، محیطی، درون فردی و عدم حمایت اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت که اولویت این عوامل از دیدگاه شرکت کنندگان به ترتیب عبارت بود از: سازمانی و مدیریتی، نیروی متخصص، عدم حمایت اجتماعی، محیطی و درون فردی. نتایج این تحقیق حاکی از آن بود که از نظر ورزشکاران و مربیان، موانع مربوط به عامل سازمانی و مدیریتی به عنوان مهم ترین مانع فراروی ورزش بانوان بوشهر بوده است. در تحقیق کشر و احسانی (۱۳۸۶)، احسانی و همکاران (۱۳۸۶) و خانی (۱۳۹۲) نیز عامل سازمانی و مدیریتی به عنوان مهم ترین عامل گزارش شد. آسیهل^۱ (۲۰۰۵) نیز موانع مدیریتی را جزو کم اهمیت ترین موانع فعالیت بدنی معرفی کرد.

همچنین، از دیدگاه شرکت کنندگان در این پژوهش، عدم وجود مشاور پزشکی در زمینه ورزش و فعالیت بدنی در اماکن ورزشی مهم ترین موانع مدیریتی و سازمانی بود. احتمالاً شرکت کنندگان در این پژوهش وجود پزشک در اماکن و فضاهای ورزشی جهت تأیید سلامتی، دادن کمک ها و مشاوره های پزشکی در زمینه تأثیر مثبت یا منفی فعالیت بدنی بر بیماری ها یا ناهنجاری های بدنی مختلف، شدت تمرین و تغذیه مناسب را یکی از ضروریات این اماکن می دانند. اتقیا (۱۳۸۷) نیز در مطالعه خود بر لزوم وجود کلینیک حرکات اصلاحی، طب ورزشی و مشاوره تغذیه در اماکن و فضاهای ورزشی تأکید کرده است. شکی نیست که ارائه اطلاعات پزشکی برای ورزشکاران و مربیان در هر سطحی که فعالیت دارند، فوق العاده مهم می باشد. ورزشکاران غیر حرفه ای ممکن است با ترس از به خطر افتادن سلامتی خود به دلیل اجرای

^۱ . Asihel

برخی حرکات ورزشی و ورزشکاران سطوح نیمه حرفه ای و حرفه ای با ترس از دور ماندن از ورزش و رسیدن به اهداف بلند مدت خود، نبود مشاور پزشکی را از چالش های مهم فراروی ورزش خود بدانند. امروزه، مشاوره های تغذیه ای از الزامات تیم های ورزشی است که گاهی از سوی بسیاری از تیم های ورزشی مورد توجه قرار نمی گیرد. در تحقیق اتقیا (۱۳۸۷) نیز ۹۷ درصد از بانوان بر حضور مشاور تغذیه ای در کنار فعالیت های ورزشی خود تاکید داشتند. بدین ترتیب، با قرار دادن مشاوره های پزشکی، تغذیه ای و روانشناسی حداقل برای یک نوبت در هفته برای تیم های ورزشی می توان این مانع ورزش بانوان را به حداقل میزان خود رساند.

عدم تخصص مربیان و کمبود مربیان باتجربه، از دیگر موانعی بود که شرکت کنندگان از موانع مهم ورزش بانوان برشمردند. این یافته با یافته های عزیزی و همکاران (۱۳۹۰)، گودرزی و اسدی (۱۳۷۹) و اتقیا و همکاران (۱۳۸۷) همخوانی دارد. سیرارد^۱ و همکاران (۲۰۰۶) نیز در تحقیق خود مشکلات مربوط به مربیان را از مهم ترین موانع ورزشی بیان کردند. آذریکیان و ترتیبی (۱۳۹۳) نیز در تحقیق خود تاثیر تجربه مربیان را بر کیفیت بازخورد در هنگام آموزش یک مهارت حرکتی ارزیابی کردند و گزارش دادند که مربیان باتجربه، بازخورد افزوده بیشتری توانستند به ورزشکاران بدهند. به هر حال، لازمه دستیابی به موفقیت ورزشی در هر سطحی و با هر هدفی، بهره گیری از مربیان با تجربه و به روز می باشد بر اساس یافته های تحقیقی، یکی از مهم ترین عوامل دوری از ورزش و فعالیت بدنی، ترس از بروز آسیب های ورزشی به دلیل کمبود مربیان با تجربه می باشد. (آفرینش خاکی و همکاران، ۱۳۸۴) با توجه به یافته های عامل سازمانی و مدیریت که در آن نبود مشاوره پزشکی به عنوان مهم ترین مانع ورزشی یاد شده، می توان دریافت که شاید یکی از علل اصلی این دغدغه، نبود مربی باتجربه بوده است؛ به گونه ای که ورزشکاران در نبود مربی باتجربه به مشاور پزشکی احساس نیازی بیشتری کرده اند.

اولین مانع محیطی مهم از دیدگاه شرکت کنندگان این تحقیق، کیفیت پایین وسایل و تجهیزات ورزشی بود. این نتایج با یافته های خانی (۱۳۹۲) همخوانی داشت. دستیاری (۱۳۸۸) با بررسی کیفیت و کمیت تجهیزات ورزشی استان لرستان گزارش کرد که اماکن، فضاها و تجهیزات ورزشی مدارس استان لرستان از جهت کیفیت، نوع و مرغوبیت ابزار ۳۴/۸ درصد خوب و حدود ۲۶/۱ درصد متوسط گزارش شده است. کوزه چیان و عابدی (۱۳۸۰) نیز کیفیت تجهیزات ورزشی استان مرکزی را ارزیابی کردند و گزارش دادند که کیفیت تجهیزات در وضعیت مطلوبی قرار نداشت. به هر حال، بازیکنان و ورزشکاران نخبه به وسایل، تجهیزات و اماکن ورزشی دارای سطح بالایی از کیفیت نیاز دارند. بنابراین، هرچه سطح ورزشکاران بالاتر باشد، نیاز آنان به تجهیزات با کیفیت تر، محسوس تر می گردد.

^۱ . Sirard

عواملی همچون: کمبود وسایل حمل و نقل، عدم دسترسی به فضاها و سالن های ورزشی و عدم سرمایه گذاری در توسعه اماکن ورزشی زنان همگی می تواند از موانع اصلی فراروی ورزش بانوان باشد. تندنویس (۱۳۸۱) معتقد است اگرچه در سال های اخیر قدم های مثبتی برای ایجاد امکانات و تأسیسات ورزشی در کشور برداشته شده است، اما هنوز زنان امکانات ورزشی برابری با مردان ندارند. مشارکت و تخصیص اعتبارات ورزشی از سوی ارگان های دولتی و خصوصی جهت تجهیز وسایل ورزشی سالن های موجود در سطح شهر و در مقابل ارائه سانس های ورزشی به کارکنان و ورزشکاران شاغل در این ارگان ها در قبال این مشارکت، می تواند یکی از راه های افزایش کیفیت و رفع این مانع ورزشی باشد. یکی از پیشنهادات محقق، افزایش مشارکت شرکت نفت و مدیریت فازهای پارس جنوبی در تیم داری و در نتیجه، توسعه امکانات ورزشی در سطح استان بوشهر است.

دومین مانع محیطی مهم از دیدگاه شرکت کنندگان در این پژوهش، شرایط نامناسب آب و هوایی منطقه بود. بدی آب و هوا از جمله شرایطی است که می تواند بر مشارکت افراد در فعالیت های فضاهای روباز ورزشی اثرگذار باشد. ترگرسون و کینگ^۱ (۲۰۰۲) و الگیلانی^۲ (۲۰۱۱) نیز این عامل را یکی از عوامل مؤثر بر عدم مشارکت افراد در فعالیت های ورزشی معرفی کرده اند. وجود گرما و رطوبت بالا در هوای بوشهر می تواند به عنوان یکی از موانع ورزش بانوان بوشهر باشد که باید در کیفیت ساخت فضاهای ورزشی در این استان مورد بررسی قرار گیرد. از طرف دیگر، به دلیل محدودیت های فرهنگی موجود در کشور، وجود اماکن و فضاهای اختصاصی برای بانوان بخصوص در شرایط آب و هوایی مانند بوشهر امری ضروری است. توسعه و تجهیز پلاژهای بانوان که در حال حاضر جهت گذراندن اوقات فراغت و تفریحات آبی در ساحل بوشهر قرار دارد، می تواند تا حدودی در رفع این مانع ورزشی به خصوص در فصول گرم سال مؤثر واقع شود.

در عامل اجتماعی، نمونه های تحقیق حاضر عدم حمایت خانواده را به عنوان مهم ترین مانع فعالیت بدنی ورزش بانوان گزارش کردند. این نتایج با یافته های توموسی^۳ (۲۰۰۴) و الگیلانی و همکاران (۲۰۱۱) همخوانی دارد. در تحقیق خانی (۱۳۹۲) عدم آگاهی سایر اعضای خانواده از فواید ورزش و فعالیت بدنی به عنوان مهم ترین عامل شناخته شد و عدم حمایت و تشویق خانواده، به عنوان دومین عامل و مانع ورزش بیان گردید. بدون شک، حمایت خانواده می تواند نقش مهمی در روند پیشرفت ورزش بانوان داشته باشد؛ چنان که بسیاری از قهرمانان ورزشی امروزه از آن به عنوان اولین عامل موفقیت خود یاد می کنند. افزایش آگاهی خانواده ها از فواید و مزایای ورزش در تمامی سطوح برای خود فرد و کشور می تواند برطرف کننده این عامل فراروی ورزش بانوان باشد. افزایش برنامه های مرتبط با این امر در رسانه های عمومی به

^۱ . Tergerson, and King

^۲ . El-Gilany

^۳ . Tumusiime

خصوص صدا و سیما با استفاده از کارشناسان اساتید تربیت بدنی و برگزاری کارگاه های آموزشی در ارگان های دولتی و خصوصی از سوی اساتید و کارشناسان تربیت بدنی و ورزش می تواند در افزایش آگاهی والدین و در نتیجه، مشارکت بیشتر ورزشی بانوان نقش داشته باشد.

از نظر نمونه های این تحقیق، عدم اطمینان خود و خانواده از امنیت محیط ورزش به عنوان مهم ترین اولویت مربوط به عامل روانشناختی گزارش شد. نوع و میزان فعالیت های بدنی و ورزشی افراد به ویژه زنان با نگرانی آنها در مورد امنیت فیزیکی و روانی محدود می شود. به نظر می رسد عوامل فرهنگی مرتبط با جامعه ما بر این نگرش تاثیر گذار باشد. نادریان جهرمی و هاشمی (۱۳۸۸) عوامل و نگرش های فرهنگی را از مهم ترین موانع ورزشی بانوان بیان کردند. ترس و نگرانی از امنیت ورزش، جدای از عوامل فرهنگی می تواند موثر از عوامل دیگری نیز باشد. آسیهل (۲۰۰۵) معتقد است کمبود وسایل حمل و نقل مناسب می تواند نگرانی های مربوط به امنیت را افزایش دهد. مطالعات نشان می دهد که زنان نسبت به مردان ترس بیشتری از محیط های ناامن دارند و از فعالیت ها یا موقعیت هایی که در آن احساس امنیت ندارند، دوری می کنند و عدم امنیت فضاهای ورزشی را یکی از دلایل مهم عدم مشارکت خود در فعالیت های بدنی بیان می دارند. ورزشکاران و مربیان زن بوشهری معتقد بودند که این عامل نسبت به سایر موانع، برای آنان محدودیت کمتری جهت پرداختن به فعالیت های ورزشی ایجاد می کند؛ اما در مطالعه تاتار (۲۰۰۹) این عامل به عنوان مهم ترین مانع معرفی شده بود.

در مجموع می توان گفت که از دیدگاه نمونه های این تحقیق، عامل سازمانی و مدیریتی به عنوان مهم ترین مانع و عامل عدم حمایت اجتماعی به عنوان کم اهمیت ترین مانع ورزش بانوان معرفی شدند. آنچه مسلم است این نتایج می تواند بر این نکته تاکید نماید که برای رفع موانع ورزش بانوان ابتدا باید در بخش سازمانی و مدیریتی اداره ورزش و جوانان اقداماتی صورت پذیرد؛ به گونه ای که با رفع موانعی که از سوی ورزشکاران و مربیان به عنوان اولویت های موانع ورزشی یاد شده، در این زمینه قدم های موثری برداشته شود. در قدم بعدی، با افزایش فعالیت در زمینه فرهنگ سازی ورزش بانوان از بعد اجتماعی به حل مشکلات فراروی ورزش بانوان کمک کرد. به طور کلی، موانع فعالیت ورزشی بانوان در جامعه، زنجیروار به هم مرتبط اند و ضروری است که در برنامه ریزی برای رفع این موانع، به ماهیت و میزان اهمیت آنها از دیدگاه شرکت کنندگان توجه نمود تا زمینه مشارکت فعال و هر چه بیشتر این قشر از جامعه در فعالیت های ورزشی فراهم گردد. بدیه است که نیل به موفقیت در این اقدامات، شکوفایی همه بخش های جامعه را در پی خواهد داشت.

منابع

- آذریکیان، عاطفه و طاهری ترتیبی، حمید رضا (۱۳۹۳) "تاثیر تجربه مربیان بر کیفیت بازخورد افزوده در آموزش یک مهارت حرکتی". پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. در نوبت چاپ.
- آرمان، مرضیه (۱۳۹۳) "مقایسه میزان افسردگی، اضطراب و استرس زنان سالمند فعال و غیرفعال شهر اصفهان". فصلنامه علمی پژوهشی طب توانبخشی. ۳: ۸۸-۸۲.
- آفرینش خاکی، اکبر؛ تندنویس، فریدون و مظفری، سید امیر احمد (۱۳۸۴) "مقایسه دیدگاه‌های اعضای هیئت علمی، مربیان، ورزشکاران و مدیران در مورد چگونگی توسعه ورزش همگانی". نشریه علوم حرکتی و ورزش. جلد اول. شماره ۵. ص: ۲۲-۱.
- اتقیاء، ناهید (۱۳۸۷) "نیازسنجی ورزشی بانوان شاغل در دانشگاه الزهرا و ارائه راهکارهای کاربردی". نشریه علوم حرکتی و ورزش. سال ششم. جلد اول. شماره ۱۱. ص ۹۶-۷۹.
- احسانی، محمد؛ کوزه‌چیان، هاشم و کشکر، سارا (۱۳۸۶) "بررسی و تجزیه و تحلیل عوامل بازدارنده و میزان مشارکت زنان شهر تهران در فعالیت‌های ورزش تفریحی". پژوهش در علوم ورزشی. شماره ۱۷. ص ۸۷-۶۳.
- انور الخولی، امین (۱۳۸۱) ورزش و جامعه. حمید رضا شیخی. تهران: انتشارات سمت
- تندنویس، فریدون (۱۳۷۸) "جایگاه ورزش در اوقات فراغت دانشجویان کشور". نشریه حرکت. سال اول. شماره ۲: ۱۱۱-۹۳.
- جلیلیان، فرزاد؛ امدادی، شهره؛ میرزایی علویجه، مهدی و براتی، مجید (۱۳۸۹) "بررسی وضعیت فعالیت جسمانی زنان شاغل در دانشگاه علوم پزشکی همدان: رابطه بین منافع، موانع، خودکارآمدی و سطوح مراحل تغییر". فصلنامه علمی پژوهشی دانشکده بهداشت یزد. ۳۰، ص: ۹۹-۸۹.
- دستیاری، صحبت اله (۱۳۹۲) "بررسی و شناخت کمی و کیفی اماکن، فضاها و تجهیزات ورزشی مدارس استان لرستان از دیدگاه ایمنی و شرایط زیستی محیطی".

- علم، شهرام (۱۳۸۱) "بررسی عوامل مؤثر در افزایش کارایی درس تربیت بدنی" پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی، پژوهشکده آموزش و پرورش استان خوزستان.
- خانی، ندا (۱۳۹۲) "بررسی موانع مشارکت شهروندان تهرانی در فعالیتهای ورزش همگانی و ارائه راهکارهای رفع آنها". پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد واحد تهران جنوب.
- شاهرخ شاهی، محمد باقر (۱۳۹۰) "گزارش عملکرد برنامه چهارم توسعه بخش تربیت بدنی و ورزش طی سال های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸". هفته نامه خبری تحلیلی برنامه. سال دهم، شماره ۴۴۳.
- عزیز، بیستون؛ جلالی فراهانی، مجید و خبیری، محمد (۱۳۹۰) "بررسی نگرش دانشجویان ساکن خوابگاه های دانشگاه تهران به ورزش همگانی". مدیریت ورزشی. شماره ۸. ص ۷۵-۹۱.
- کاشف، مجید (۱۳۷۴) بررسی وضعیت ورزش در استان تهران. اداره کل تربیت بدنی استان تهران.
- کشکر، سارا و احسانی، محمد (۱۳۸۶) "بررسی اهمیت عوامل بازدارنده ی زنان تهران از مشارکت در ورزش تفریحی با توجه به متغیر خصوصیات فردی". مطالعات زنان. سال ۵. شماره ۲. ص ۱۱۳-۱۳۴.
- کوزه چیان، هاشم و عابدی، بهرام (۱۳۸۰) "بررسی وضعیت کمی و کیفی تربیت بدنی و ورزش استان مرکزی از دیدگاه مسوولان و مربیان ورزشی". نشریه حرکت. شماره ۷: ۹۹-۹۱.
- گودرزی، محمد و اسدی، حسن (۱۳۷۹) "تحلیل میزان و نوع فعالیت های فراغتی و ورزشی استادان دانشگاه تهران". حرکت. سال دوم. شماره ۴. ص ۲۱-۳۶.
- منظمی، مریم؛ علم، شهرام و شتاب بوشهر، سیده ناهید (۱۳۹۰) "تعیین عوامل مؤثر بر توسعه تربیت بدنی و ورزش بانوان جمهوری اسلامی ایران". نشریه مدیریت ورزشی. شماره ۱۰: ۱۶۸-۱۵۱.
- منظمی، مریم (۱۳۸۷) طرح و دستورالعمل اجرای همایش بزرگ پیاده روی کوثر. اداره کل تربیت بدنی استان خوزستان.
- نادریان جهرمی، مسعود و هاشمی، هاجر (۱۳۸۸) "عوامل بازدارنده مشارکت ورزشی زنان کارمند

- Asihel, S.G. (2005) **Perceptions of Constraints to Recreational Sports Participation: A Case Study of the University of the Western Cape (UWC) Undergraduate Female**. Electronic Theses and Dissertations Repository.
- Crawford, D, Jackson, E, Godbey, G. (1999) "**A hierarchical model of leisure constraints**". Leisure Sciences. 13: 309-320.
- El-Gilany, A.H. Badawi, K. El-Khawaga, G. Awadalla, N. (2011) "**Physical activity profile of students in Mansoura University, Egypt**". Eastern Mediterranean Health Journal. 17(8). 694-702.
- Emeka. A. Anaza., Meungguk, Park. Taeho, Yoh. (2009) "**An Examination of Constraints that Influence Spectators' Attendance in Women's Intercollegiate Sporting Events**". North American Society for Sport Management Conference. p: 450.
- Frankish C.J.,C.Dawn Millgan and Collen Reid (1998) "**A review of relationships between active living and determinants of health**". Soc. Sci. Med,vol.47,no. 3, pp. 301 287 .
- Schoenbom, A. charlott, Barnes M particia (1997) "**Leisure time physical activity among adults: United States, 1997-98**". Advance Data. 2002 April 27; 325: 1-24.
- Sirard,J. Pfeiffer, K. Pate, R. (2006) "**Motivational factors associated with sports program participation in middle school students**". Journal of Adolescent Health. 38:696-703.
- Raedeke, T_Burton, D (1999) "**Personal investment perspective on leisure-time physical activity participation: Role of incentives, program compatibility, and constraints**". Leisure Sciences.
- Tatar, F.M. (2009) "**Perceived barrier to physical activity among Iium students: self-efficacy as mediator**". Master degree thesis. Kulliyyah of Islamic Revealed Knowledge and Human Sciences. International Islamic University Malaysia.
- Tergerson, J.L. King, K.A. (2002) "**Do cues, benefits, and barriers to**

physical activity differ between male and female adolescents?". Journal of School Health. 72. 374-381.

- Tumusiime, D.K. (2004) "**Preceived benefits of, barrier and helpful cues to physical activity among tertiary institution students in Rwanda**". Thesis of Master of Science degree in Physiotherapy. University of Western Cape.
- Vallerand and Losier (1994) "**Self-determined motivation and sportsmanship orientations: An assessment of their temporal relationship**". Journal of Sport and Exercise Psychology. 16: 229- 245.

Challenges and Opportunities of Women's Sport in Bushehr and their Removal Solutions

Hamid Reza Sadeghipour

Persian Gulf University, Boushehr, Iran

Mahboobeh Jahanian

Islamic Azad University, Boushehr, Iran

Seyyede Razieh Moosavi

Expert, Boushehr Province Sport and Youth Organization, Boushehr, Iran

Received: 27 Jan. 2015

Accepted: 10 May 2015

The purpose of this study was to examine the barrier and opportunities of women's sport in Bushehr and presenting their removal solutions. The research population was all of the athletes and coaches Bushehr, which 375 of whom were randomly selected as sample. The research instrument was a five-point likert-type scale that consist of 45 items and its face and content validity verified by the experts and its reliability was calculated using Cronbach's alpha ($\alpha=0.91$). Exploratory factor analysis was used to analysis of data. Results showed that the most important factor as an obstacle of women's sports was organizational and managerial factors by an average of 3.94 ± 1.08 . No medical adviser at sporting venues, with average of 3.84 ± 1.23 was the first priority of the managerial and organizational barriers. Lack of expertise experienced coaches with an average of 3.61 ± 1.21 was an first priority in expert team factors. Also the low quality sports equipment (mean 3.72 ± 1.33) and climatic conditions (mean 3.54 ± 1.07) as the most important in environment factor. In psychological factor, uncertainty about the safety sports halls with an average 3.94 ± 1.08 was reported as the most important priority. Lack of family support and encouragement ($3/27 \pm 1/44$) was reported as the most important priority for social support factor. These results emphasize the need to meet the challenges of women's sports, it should be emphasize in organizational and managerial of sports and youth department.

Keywords: Sport Challenge, Women's Sport and Barriers to Physical Activity